

Dorota Pilecka*

Akademia Wychowania Fizycznego w Poznaniu

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2246-0118>

e-mail: d.pilecka@awf-gorzow.edu.pl

Tomasz Jurek**

Akademia Wychowania Fizycznego w Poznaniu

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5055-9684>

e-mail: t.jurek@awf-gorzow.edu.pl

**ŻYCIE KULTURALNE STUDENTÓW FILII AKADEMII
WYCHOWANIA FIZYCZNEGO W GORZOWIE
WIELKOPOLSKIM W LATACH 1971-2021**

CULTURAL LIFE OF STUDENTS AT THE GORZÓW WIELKOPOLSKI BRANCH OF THE POZNAŃ UNIVERSITY OF PHYSICAL EDUCATION IN THE YEARS 1971-2021

Keywords: student culture, Gorzów academic center, student spring.

The aim of the article is to present the cultural activities of students at the Gorzów Branch of the Poznań University of Physical Education in the years 1971-2021. Despite the lack of previous academic traditions in Gorzów Wielkopolski, a thriving center for the education of physical education teachers, coaches, instructors, physiotherapists, nutritionists and tourism specialists has developed. Over the course of 50 years, more than 8,500

***Dorota Pilecka** – doktor nauk o kulturze fizycznej; zainteresowania naukowe: historia sportu osób z niepełnosprawnościami, działalność organizacji pozarządowych w obszarze rehabilitacji osób z niepełnosprawnościami.

****Tomasz Jurek** – profesor nauk o kulturze fizycznej; zainteresowania naukowe: najnowsza historia kultury fizycznej w Polsce i w skupiskach polonijnych w Niemczech, regionalna kultura fizyczna w Polsce po II wojnie światowej.

students graduated from the university. Culture played an important role in academic life. Students participated in numerous events, performances, shows, screenings, and exhibitions organized by municipal institutions (theater, cinemas, culture centers, galleries) and initiated their own cultural projects. Regular regional events included the *Lubuska Wiosna Studencka* [Lubusz Student Spring], which began in 1973, and the *Międzynarodowy Tydzień Studenta* [International Student Week], initiated in 1977. The Gorzowiacy Folk Dance Ensemble, founded in 1978 and consisting mainly of students, enjoyed international recognition. The branch was also home to a dozen or so student sketch comedy groups and music bands. Newspapers edited by students attracted great interest among readers.

ŻYCIE KULTURALNE STUDENTÓW FILII AKADEMII WYCHOWANIA FIZYCZNEGO W GORZOWIE WIELKOPOLSKIM W LATACH 1971-2021

Słowa kluczowe: kultura studencka, gorzowski ośrodek akademicki, wiosna studencka.

Celem artykułu jest ukazanie aktywności kulturalnej studentów gorzowskiej Filii AWF w Poznaniu w latach 1971-2021. Pomimo braku wcześniejszych tradycji akademickich w Gorzowie Wielkopolskim ukształtował się prężny ośrodek kształcenia nauczycieli wychowania fizycznego, trenerów, instruktorów, fizjoterapeutów, dietetyków i specjalistów w zakresie turystyki. W okresie pół wieku działalności uczelnię ukończyło ponad 8,5 tysiąca absolwentów. W życiu akademickim ważną rolę odgrywała kultura. Studenci uczestniczyli w licznych imprezach, spektaklach, widowiskach, seansach i wystawach organizowanych przez instytucje miejskie (teatr, kina, domy kultury, galerie) oraz sami podejmowali własne przedsięwzięcia kulturalne. Do cyklicznych imprez o zasięgu regionalnym należała *Lubuska Wiosna Studencka*, zapoczątkowana w 1973 roku oraz *Międzynarodowy Tydzień Studenta*, zainicjowany w 1977 roku. Międzynarodową renomę osiągnął założony w 1978 roku Zespół Tańca Ludowego „Gorzowiacy”, którego trzon stanowili studenci. Filia była też miejscem działalności kilkunastu kabeletów i zespołów muzycznych. Duże zainteresowanie czytelników budziły gazetki redagowane przez studentów.

Celem artykułu jest przybliżenie działalności kulturalnej studentów gorzowskiej Filii AWF w Poznaniu w latach 1971-2021 oraz jej znaczenia dla rozwoju miasta i lokalnej społeczności. Praca ma charakter monograficzny, albowiem w naukach społecznych monografią zwykło się nazywać nie tylko opis instytucji, lecz także opis zjawisk i procesów społecznych, odznaczających się swoistą jednorodnością tematyczną, terytorialną lub instytucjonalną (Pilch, Bauman 2001, s. 75). W pracy wykorzystano metodę analizy dokumentów, analizę źródeł historycznych: materialnych, mówionych, pisanych, wizualnych (Łobocki 2000, s. 211-242). Zgodnie z metodologią badań historycznych wykorzystano także metody indukcyjną, dedukcyjną i porównawczą (Topolski 1984, s. 379). Zsyntetyzowano wyniki analizy materiałów źródłowych oraz literatury.

Lubuska droga do Uniwersytetu, jak określono zapoczątkowane w latach 60. XX wieku starania na rzecz utworzenia w województwie zielonogórskim szkoły wyższej, znalazła swój oddźwięk także w Gorzowie Wielkopolskim. Takie hasło upowszechniła „Gazeta Zielonogórska”, która w rubryce pod tą nazwą informowała od 1961 roku o procesie tworzenia studiów zaocznych w regionie oraz o potrzebie utworzenia samodzielnych uczelni w regionie pozbawionym szkolnictwa wyższego (Solińska 1961, Żygulski 1969). Po powołaniu w Zielonej Górze dwóch uczelni – Wyższej Szkoły Inżynierskiej (1965) i Wyższej Szkoły Nauczycielskiej (1971) w powiatowym wówczas Gorzowie ożyły dyskusje nad utworzeniem placówki akademickiej w tym mieście. W Gorzowie istniały bowiem tylko punkty konsultacyjne trzech uczelni (Politechniki Poznańskiej oraz Wyższej Szkoły Rolniczej w Poznaniu i Szczecinie), kształcące w trybie niestacjonarnym. Jediną uczelnią z siedzibą w tym mieście było Wyższe Seminarium Duchowne, działające w latach 1947-1961. Jednak ze względu na specyfikę zakładu kształcenia księży i jego hermetyczność oraz okres rywalizacji władz PRL z Kościołem oddziaływanie tej placówki na życie społeczno-kulturalne miasta było niewielkie (Jurek, Urban 2005). Wśród argumentów przywoływano potrzebę rozwoju środowiska studenckiego i kultury studenckiej w robotniczym ośrodku na północy województwa. Miasto silne przemysłem (Gozamet, Stilon, Silwana, Ursus, Zremb) posiadało niewielki potencjał kulturalny i nikłe tradycje akademickie (Rymar 2005, s. 244-251).

Proces tworzenia uczelni w Gorzowie trwał kilka lat. Ostatecznie w 1971 roku wybór padł na Wyższą Szkołę Wychowania Fizycznego w Poznaniu, której władze zgodziły się utworzyć w Gorzowie Filię, kształcącą w systemie dziennym i zaocznym. Tradycje Wyższej Szkoły Wychowania Fizycznego (od 1973 roku Akademia Wychowania Fizycznego) w Poznaniu sięgają 1919 roku i działalności Studium Wychowania Fizycznego w ramach Uniwersy-

tetu Poznańskiego. W 1950 roku uczelnia zyskała samodzielność, od 1969 roku posiada prawa do doktoryzowania, a od 1993 roku prawa do habilitowania i przeprowadzania przewodów profesorskich. Do 2021 roku poznańską WSWF/AWF ukończyło 36 885 absolwentów. Decyzja o związaniu się z uczelnią o profilu sportowym nie była przypadkowa, gdyż wcześniej działało w Gorzowie Studium Nauczycielskie (1958-1971), kształcące m.in. nauczycieli wychowania fizycznego, postawione w wyniku reformy szkolnictwa pedagogicznego w stan likwidacji. Ponadto poznańska uczelnia posiadała od 1960 roku na terenie województwa zielonogórskiego bazę dydaktyczną w postaci ośrodka sportów letnich w Chycinie pod Międzyrzeczem, natomiast od 1964 roku punkt konsultacyjny w Zielonej Górze, a tym samym kilkuletnie tradycje współpracy z władzami lokalnymi i regionalnymi (Jurek i in. 2019, s. 293-294; Zarządzenie... 2017).

Za symboliczny początek działalności Filii należy uznać oficjalną inaugurację roku akademickiego w dniu 28 października 1971 roku. Podniosłą uroczystość w auli Filii przy ul. Estkowskiego uświetnił występ Orkiestry Filharmonii Zielonogórskiej. Koncert zielonogórskich filharmoników można uznać za pierwszy akord kulturalny w murach nowej uczelni. Symbolizował, jak komentowano, zakończenie pewnego etapu lubuskiej drogi do uniwersytetu, tak ważnego dla północnej części województwa zielonogórskiego. Wśród władz Filii i w samym Gorzowie panowało przekonanie, że nowa uczelnia ożywi krajobraz sportowy i kulturalny miasta. Padało nawet określenie, że w mieście pojawi się kultura studencka. Jednak w pierwszym okresie istnienia Filii nie powołano funkcji prodziekana do spraw studenckich. Dopiero w 1974 roku w strukturze zamiejscowej placówki pojawił się pierwszy prodziekan ds. studenckich, w którego pieczy były sprawy akademickiej kultury. Znaczący wkład w ożywienie studenckiego ruchu kulturalnego wnieśli zwłaszcza prodziekani – dr Wojciech Sroczyński (1977-1980) i dr Adam Wójtowicz (1980-1982), ten pierwszy sam uprawiał poezję. Po pewnej stagnacji związanej ze strajkiem studenckim i stanem wojennym odrodzenie aktywności kulturalnej studentów przyniosła kadencja dziekańska dra hab. Bogdana Kunickiego (1987-1990), socjologa i zarazem publicysty, znawcy problematyki kulturalnej (Gazeta Gorzowska 1971; Kunicki 1981).

W okresie pół wieku działalności Filii AWF w Gorzowie studenci wykazywali dużą aktywność sportową i kulturalną. Ta druga dziedzina jest mniej znana i nie tak spektakularna jak działalność sportowa wynikająca z natury kształcenia w uczelni o profilu kultury fizycznej. Istotny wpływ na życie kulturalne miały przemiany społeczno-polityczne w Polsce w latach 70. i 80. XX wieku, czyli w dobie Polski Ludowej oraz te, które nastąpiły po transformacji ustrojowej w latach 90. XX wieku i pierwszych

dwóch dekadach XXI wieku. Analizując ruch kulturalny gorzowskich studentów, można dopatrzeć się jego spontaniczności, niewielkiej cykliczności i związanych z tym okresów zastoju oraz wzmożenia działalności. Po powołaniu Filii AWF rozwinęło się aktywne życie studenckie przejawiające się zwłaszcza aktywnością sportową i kulturalną. Studenci chętnie organizowali pierwsze imprezy o profilu kulturalnym, jak również stali się uczestnikami takich imprez na terenie miasta. Życie kulturalne ogniskowało się zarówno w samej uczelni jak i przyległym do niej domu akademickim. Wśród pierwszych imprez, jakie odbyły się już w pierwszym roku istnienia Filii, były projekcje filmów historyczno-dokumentalnych, wieczorki taneczne. Większość tych spotkań miała charakter spontaniczny i odbywała się nieregularnie. Ważnym miejscem spotkań stał się dom studencki, który posiadał klub studencki przeznaczony do czytania prasy oraz na okazjonalne imprezy, np. imieniny, urodziny, integrujące młode środowisko studenckie. Pewną przeszkodę w integracji studentów początkowo stanowił podział domu akademickiego na dwie części: męską i żeńską. Dopiero po proteście studentów bariera w postaci żelaznej kraty dzieląca akademik została zlikwidowana (Kozubał 2021; Jurek 2007, s. 94).

Sztandarową imprezą studencką, która stała się symbolem akademickiego życia kulturalnego, była Lubuska Wiosna Studencka – LWS, zainaugurowana w Gorzowie w 1973 roku. Pomysł został zaczerpnięty od zielonogórskich żaków, którzy włączyli się w organizację pierwszych edycji tej cyklicznej imprezy. W 1973 roku podczas I Lubuskiej Wiosny Studenckiej uczestniczyły zespoły wokально-instrumentalne, taneczne, a także kabarety z macierzystej AWF w Poznaniu oraz Wyższej Szkoły Inżynierskiej w Zielonej Górze, w tym słynny poznański kabaret Tey. Warto przypomnieć, że już w latach 60. w poznańskiej AWF działały kabarety prowadzone przez znanego artystę Zenona Laskowika. W programie znalazł się także pierwszy kabaret założony w tym samym roku w Filii. Z czasem Lubuska Wiosna Studencka stała się symbolem aktywności kulturalnej studentów, pobudzając liczne inicjatywy twórcze, zwłaszcza wśród kabaretów, niekiedy zawiązywanych tylko na czas trwania kwietniowej imprezy. O jej randze świadczył fakt, że od 1988 roku znalazła się w programie święta miasta pod nazwą Dni Gorzowa, a studenci przygotowali z tej okazji specjalny korowód. Wiosna Studencka okazała się także zarzewiem inspiracji dla znanego gorzowskiego artysty plastyka Wiesława Strebejki, który w latach 70. przygotował cykl cennych artystycznie plakatów zachęcających do udziału w tej imprezie. Od wielu lat stanowią ozdobę galerii w Wojewódzkiej i Miejskiej Bibliotece Publicznej w Gorzowie (Jurek, Pilecka 2021, s. 168).

Jednym z liderów działalności artystycznej był student pierwszego rocznika (1971-1975) Bogdan Kozubał, który po latach tak wspominał pionierskie przedsięwzięcia kulturalne:

Angażowałem się w życie studenckie i byłem organizatorem Lubuskiej Wiosny Studenckiej. Na pierwszą, bodajże w 1973 roku, przyjechał opromieniony udziałem w festiwalu opolskim słynny poznański kabaret Tey z absolwentem naszej AWF Zenonem Laskowikiem oraz znanym satyrykiem Januszem Rewińskim i muzykiem Zbigniewem Górnym. Gorzowski występ cieszył się ogromnym powodzeniem i zamiast w klubie studenckim odbył się w auli. Pojawiły się bilety, aby pokryć koszty imprezy, co było wówczas zabronione. Tłumaczyliśmy się potem przed władzami Filii i obawialiśmy się konsekwencji, jednak na szczęście sprawa »rozeszła się po kościach«. Nie muszę dodawać, że przyjazd i występ w Gorzowie tak znanych satyryków stanowił wielkie przeżycie dla społeczności akademickiej i wzór dla naszych studenckich kabaretów. Po latach mogę stwierdzić, że podczas czteroletnich studiów bardzo żyliśmy się ze sobą i od wielu lat spotykamy się regularnie na zjazdach rocznika. Z pewnością przyczyniły się do tego organizowane imprezy studenckie, które nas integrowały (Kozubał 2021).

W pierwszym okresie działalności AWF dużą aktywność wykazywało Uczelniane Koło Przyjaźni Polsko-Radzieckiej, prowadzone przez Aleksandrę Kędzierawską. W Filii odbywał się obligatoryjny konkurs piosenki radzieckiej, połączony z wieczorem poezji rosyjskiej. Popularyzowano także czytelnictwo prasy radzieckiej. Od pierwszego roku istnienia Filii działał kabaret prowadzony przez nauczycielkę Eugenię Kaliciecką, a także zespół instrumentalny Set. Z kolei dr Maria Kwilecka założyła zespół tańca nowoczesnego Metrum, natomiast Bogdan J. Kunicki utworzył i prowadził kolejny kabaret pod nazwą Rehabilitacja. Wymienione zespoły występowały podczas Lubuskiej Wiosny Studenckiej oraz brały udział w przeglądach i warsztatach artystycznych w Gorzowie, Szczecinie i Zielonej Górze, m.in. w Bachanaliach 74 (Jurek 2007, s. 94-95). Jeden z liderów ruchu studenckiego Wiesław Kuczyński z pierwszego rocznika (1971-1975) tak wspominał aktywność studentów:

W 1973 roku organizujemy I Lubuską Wiosnę Studencką, zapraszamy studentów WSI i WSP z Zielonej Góry. Potem letni obóz w Chylinie i spanie pod przeciekającymi namiotami. [...] Wraz z nami próbę ognia przechodziła również – śmiem twierdzić – kadra nowych nauczycieli

akademickich. Tworzyliśmy historię nowego miejsca na mapie województwa i miasta Gorzowa Wielkopolskiego – w wielu przypadkach odbywało się to na zasadzie prób i błędów. Okres studiów zaowocował wieloma małżeństwami studenckimi, a przyjaźnie i kontakty podtrzymujemy do dnia dzisiejszego (Kuczyński 2021).

Drugim obok LWS wieloletnim wydarzeniem kulturalnym w Filii okazał się Międzynarodowy Tydzień Studenta, zorganizowany po raz pierwszy w 1977 roku, początkowo przez Socjalistyczny Związek Studentów Polskich, a od 1989 roku przez Samorząd Studencki, najczęściej w listopadzie. Każdego roku jesienią skupiał głównie studenckich wykonawców, a w programie znajdowały się liczne imprezy i wydarzenia kulturalne. Zasadniczo nie różnił się od Wiosny Studenckiej i przebiegał według utartego schematu. Obejmował kabareton, koncerty muzyków studenckich, bale tematyczne np. bal sportowca, maratony filmowe (projekcje trzech filmów w działającym do 2007 roku kinie Słońce lub w auli uczelni), biegi sztafetowe wokół uczelni, a okazjonalnie do auli lub hali sportowej w Parku Słowiańskim zapraszano zespoły z zewnątrz, m.in. Elektryczne Gitary, Kombi, SBB. Z czasem pojawił się również akcent sportowy. Od 2003 roku do programu tej imprezy o zmodyfikowanej nazwie Tygodnia Studenta na stałe weszły turnieje sportowe w grach zespołowych i zawody sprawnościowe na wesoło, np. pływackie pomiędzy poszczególnymi rocznikami (Jurek, Pilecka 2021, s. 169-170).

Pozytywną rolę w promocji studenckiej kultury początkowo odegrała Komisja Kultury Zrzeszenia Studentów Polskich (od 1973 roku Socjalistycznego Związku Studentów Polskich – SZSP). Obok wymienionych wcześniej wydarzeń cyklicznych w Filii była animatorem imprez taneczno-rozrywkowych, oraz wizyt w gorzowskich kinach (Kronika... 1976, s.165). W roku akademickim 1974/1975 w Klubie Domu Studenta zorganizowano we współpracy z gorzowskim teatrem cykl małych form teatralnych pod wspólną nazwą Teatru Jednego Aktora, a pod egidą Harcerskiego Kręgu Instruktorskiego funkcjonował teatrzyk kukiełkowy Fikołek. Duży rozgłos osiągnął także kabareton, z udziałem kilku formacji: Adios Muchachos, Bunkier oraz Jelita. Jak wynika z zachowanych źródeł lata 1977-1980 były okresem dużej aktywności artystycznej studentów. W Filii działało wówczas 11 zespołów artystycznych: kabaret, zespół instrumentalno-muzyczny, zespół tańca nowoczesnego, zespół żywego słowa, dyskusyjny klub filmowy, pismo studenckie, koło fotograficzne oraz radiowęzeł, co pozytywnie świadczyło o ich twórczym podejściu do działalności artystycznej. Koło fotograficzne spełniało także inną rolę, bowiem w ciemni fotograficznej na parterze domu akademickiego student – fotograf Wojciech Ziemniak organizował w latach

1977-1981 potajemne spotkania z udziałem zaufanych osób poświęcone lekturze prasy opozycyjnej (Kunicki, Woltmann 1996, s. 79; Ziemniak 2021).

W drugiej połowie lat 70. nastąpiło apogeum aktywności publicystycznej i kabaretowej studentów. Względna liberalizacja sytuacji społeczno-politycznej w kraju, duch odnowy ze strony opozycji i narodziny NSZZ Solidarność stały się zarzewiem odwilży twórczej w środowisku studentów. Szczególnie aktywni okazali się studenci rocznika 1977-1981. W roku akademickim 1978/1979 doszło do wydania pierwszego numeru Biuletynu Informacyjnego Rady Uczelnianej SZSP „Dźwignia”. Zawierał on nie tylko bieżące informacje, ale również materiały publicystyczne z życia Filii. Nie zabrakło także akcentów polemicznych, krytycznych i satyrycznych, przemycanych poza cenzurą. W związku z powołaniem pierwszego studenckiego czasopisma zrodziła się idea utworzenia Klubu Dziennikarzy Studenckich, jednak nie doczekała się kontynuacji i do powstania klubu ostatecznie nie doszło. Powołano natomiast Studenckie Studio Radiowe, nadające bieżące informacje i komunikaty z życia uczelni oraz współczesną muzykę młodzieżową. Audycje prowadzili popularni w środowisku spikerzy – Jan Szmańda, Tomasz Goworski, Waldemar Paszkiewicz, Mirosław Pieńkowski, Andrzej Bieleń, Jolanta Przekwas, Krzysztof Rudnicki oraz inni (Paszkiewicz 2021; Kronika... 1980, s. 332).

Działalność kabaretową po przerwie w latach 1976-1979 reaktywowano w listopadzie 1980 roku, a opiekę i kierownictwo artystyczne nad nowo utworzonym kabaretem Ałoś sprawował wówczas pracownik Zakładu Gimnastyki mgr Adam Górecki. Na scenie występował wspólnie ze studentami – Januszem Dreczką, Markiem Dunderem, Stefanem Strzałkowskim, a akompaniament muzyczny tworzyli: Tomasz Tchórz (gitara) oraz Joachim Wróbel (multiinstrumentalista). Kabaret bazował na działającej wcześniej formacji Janusza Dreczki pod nazwą Banan, która powstała wiosną 1978 roku. Już 18 kwietnia 1978 roku Banan otrzymał zgodę cenzora Oddziału w Gorzowie Wlkp., Tadeusza Zaborowskiego na prezentację zatwierdzonego programu pod tytułem: „Telewizjada”. Po przekształceniu się kabaretu Banan w nową formację i kilku miesiącach prób kabaret Ałoś w kwietniu 1981 roku zdobył I miejsce w zorganizowanym w Gorzowie Wojewódzkim Przeglądzie Kabaretów. Program obejmował piosenki, kolejne wywiady, dialogi, parodie korespondentów z Paryża, Sztokholmu czy Brukseli. Powstały nowe teksty parodii Jacka Gmocha, prof. Wiktora Zina, Władysława Hańczy, a także wywiad z babcią klozetową. Kabaret rozwiązany został w 1982 roku, a do tego czasu przedstawiał program *Od nos-donos*. Janusz Dreczka – wieloletni animator kultury studenckiej lider kabaretu tak wspominał okres do 1982 roku: „Jako inicjator założenia kabaretu gorzowskiej Filii AWF w Pozna-

niu, smykałkę do tej formy aktywności twórczej, artystycznej i rozrywkowej, a w ostatecznym rozrachunku, w dojrzałej formie, także zarobkowej, przejawiałem już w szkole podstawowej. Zaczynałem od śpiewu, recytacji i pisania tekstów do gazetki szkolnej w SP 9 i SP 16”. Kabaret zyskał ogromną popularność już od pierwszego występu. Współtworzyli go Bartłomiej Górski, Stefan Strzałkowski, Arkadiusz Pawlicki, a także Bogusław Szadkowski, Alfred Majewski, Czesław Sowiński, Krzysztof Wysocki, Marek Dunder. Teksty pisali również Stanisław Nowaczyk i Tomasz Tchórz. Przygotowywane występy konsultowane były z zawodowym aktorem gorzowskiego teatru Jerzym Górnym. Kabaret Banan występował podczas obozów letnich i zimowych, wydarzeń organizowanych na uczelni, ale także podczas studenckich imprez w całej Polsce. Gorzowski kabaret prezentował swój program obok takich gwiazd, jak kabaret: Tey, Pod Egidą czy Elita. Na scenie zobaczyć można było m.in. parodie – wywiady z wybitnymi sportowcami, dziennikarzami, były także wiadomości, ogłoszenia. Prezentowany był także wywiad z rolnikiem, który widział UFO. Salwy śmiechu wywoływał monolog: „*Jak zdawałem na gorzowską Sorbonę*”. Jak wspominał J. Dreczka

W naszym repertuarze pojawiły się także gagi polityczne, które, co było całkowicie naturalne, nie zostały poddane ocenie cenzury, bo nie mogły. [...] Sporo tekstów, czy to w dialogach, czy w piosenkach nawiązywało do zatajanych przez ówczesne władze i środki przekazu, tych wątków z historii Polski, których cenzura zakazywała publikować. Nie byliśmy kabaretem politycznym i nie zamierzaliśmy układać takiego programu, ale potrzeba była wielka, przynajmniej z mojej strony, do wyrażania jednoznacznego poglądu, po której stronie barykady wtedy byliśmy (Dreczka 2021).

Za B. Kunickim można podsumować, że Kabarety Banan i Aloś stanowiły ważną część historii życia kulturalnego gorzowskiej Filii AWF w Poznaniu i świadczyły o autentyczności artystycznego ruchu środowiska studenckiego Gorzowa w latach 1977-1982. Wyrażały głos młodego pokolenia wobec ówczesnej rzeczywistości oraz stanowiły dodaną wartość artystyczną kabaretów kilku edycji Lubuskiej Wiosny Studenckiej. Po dziesięciu latach od powstania uczelni działało w niej 13 różnych organizacji, stowarzyszeń oraz zespołów studenckich. Na przełomie lat 70. i 80. najlepiej ocenianą pod względem aktywności sportowo-kulturalnej była Sekcja Imprez Sportowych – SIS, działająca w ramach Socjalistycznego Związku Studentów Polskich. Wbrew nazwie SIS z jej charyzmatycznym liderem dr. Władysławem Kobeszko była organizatorem do 1991 roku nie tylko zawodów, ale także wielu

koncertów, konkursów, turniejów, festynów, spotkań mikołajkowych, obozów integracyjnych i innych (Kronika... 1994, s. 55).

Zdobyte doświadczenia w zakresie artystycznego ruchu studentów, zwłaszcza działalności kabaretowej stanowiła inspirację dla kolejnych roczników studentów gorzowskiej uczelni. Jak już wspomniano, po okresie stagnacji wywołanej wprowadzeniem stanu wojennego, impulsem dla aktywności kulturalnej studentów była kadencja dziekana Bogdana Kunickiego – animatora i konesera gorzowskiej sztuki, orędownika kultury studenckiej. W październiku 1987 roku powstał kabaret Bibo – Bez Ingerencji, Bez Ograniczeń. Ten kabaret tworzyli Grzegorz Augustyniak, Beata Gajdzińska, Robert Fabiszak, Krzysztof Kuczmyło, Krzysztof Petrowski, Roman Połubiński, Andrzej Wiśniowski. W tym samym roku powstał zespół muzyczny Ekskluzywne szelki, grający głównie heavy metal oraz zaczął wychodzić popularny biuletyn Wymyk. Rok później zainicjował działalność kabaret Po prośbie, który prowadził ówczesny student III roku Jerzy Grabowski. Grupa występowała dla studentów, ale także pracowników gorzowskich zakładów pracy. Przy ZWWF funkcjonował również Teatr Żywego Słowa, którego opiekunem był aktor Marek Łyczkowski. Wydarzeniem Lubuskiej Wiosny Studenckiej w 1988 roku okazał się debiutujący Zespół Tańca Nowoczesnego, działający pod kierunkiem dr Marii Nowak. Jednak – jak zauważył B. Kunicki – aktywność studentów ukierunkowana była przede wszystkim na sport profesjonalny i w tym zakresie uczelnia mogła pochwalić się wieloma sukcesami studentów oraz absolwentów. Jednakże również na polu działalności kulturalnej studenci AWF byli aktywni oraz wspierani przez wybitnych specjalistów, na przykład szef klubu jazzowego Pod Filarami Bogusław Dziekański popularyzował muzykę jazzową wśród studentów, zaś upowszechnianiem plastyki zajmował się Jerzy Gąsiorek (Kunicki 2001, s. 29).

W latach 1971-2009 działalność kulturalno-rozrywkową dla studentów prowadził usytuowany w akademiku niewielki Klub Studencki Cycek, zarządzany przez samych żaków. Stanowił miejsce prób studenckich artystów i kameralnych koncertów. Odbywały się tam spotkania towarzyskie, transmisje imprez sportowych, spotkania jazzowe, projekcje filmów lub po prostu spontaniczne i niezapomniane wieczory przy muzyce i nie tylko. Klub nie zaspokajał jednak wszystkich potrzeb studentów, przede wszystkim był zbyt mały, aby organizować w nim imprezy z udziałem liczniejszej publiczności. Władze ówczesnej placówki AWF podjęły poszukiwania większego obiektu, pomyślnie zakończone 24 listopada 1988 roku otwarciem podczas obchodów Tygodnia Studenta nowego Klubu Studenckiego Bara-Bara, położonego nieopodal uczelni. Od stycznia 1989 roku w sali klubowej tej placówki

prowadzone były zajęcia dydaktyczne z tańca, zaś od kwietnia rozpoczęła się regularna działalność klubu. Polegała na organizacji dyskotek, kabaretów, nocnego muzykowania, koncertów poezji śpiewanej, projekcji filmów wideo. Klub działał w oparciu o statut, jego kierownikiem był Mirosław Korbik. Niestety, w takiej formie klub funkcjonował niespełna trzy lata. W obliczu zmian transformacji ustrojowej w połowie 1991 roku został wydzierżawiony osobom spoza uczelni, a tym samym zmienił się jego charakter na komercyjny i działalność kulturalna stopniowo zanikła (Kronika 2003, s. 212; Kunicki, Woltmann 1996, s. 83).

Studencki ruch kulturalny rozwijał się także, a może przede wszystkim, dzięki nieformalnym inicjatywom studentów wielu roczników. Do historii przeszły takie głośne wydarzenia, jak toczenie beczki z piwem z mostu granicznego w Słubicach na plac przed uczelnią w 1979 roku, a także mniej lub bardziej bezpieczne, ale na pewno zapadające w pamięć imprezy w domu studenta. W drugiej połowie lat 90. XX wieku aktywność kulturalna studentów w porównaniu do lat wcześniejszych wzrosła. Przejawiała się przede wszystkim w organizacji takich imprez, jak Tydzień Studenta, Awuefalia, ale także w uczestnictwie w wydarzeniach kulturalnych miasta. Studenci włączali się w organizację Dni Gorzowa, należeli do zespołu Tańca Ludowego Gorzowiacy, do Klubu Tańca Towarzyskiego Zorba. Organizowali festyny dla dzieci, osób z niepełnosprawnościami, a także uczestniczyli w konkursach piosenki studenckiej (Kronika... 2003, s. 33, 325; Jurek, Pilecka 2021).

Życiu studentów towarzyszyła spontaniczność i różnorodność. Nieformalne spotkania w akademiku i na stancjach łączono z muzyką i śpiewem. Panowała wówczas swobodna atmosfera. Zbigniew Borek – absolwent z 1993 roku, potem znany dziennikarz napisał:

Ja mam dzisiaj urodziny! Takiej uwagi nie puszczało się mimo uszu, urodziny kolegi rzecz święta. Podobnie jak imieniny, zdanie egzaminu, oblanie egzaminu, otrzymanie stypendium, zapoznanie ładnej koleżanki, koniec związku z ładną koleżanką czy też tzw. brak okazji. W takich momentach wychodziły na jaw zdolności organizacyjne braci akademickiej. Ktoś tam zawsze miał w lodówce frykasy od mamy, ktoś inny wyskoczył z gitarą, jeszcze ktoś przyszedł zobaczyć, co to za hałasy, na chwilę wychodził i wracał ze swoją „książką” (oj, studenci byli wtedy czytani!). W przypadkach skrajnych taka impreza miała po 20 i więcej osób. Mieścili się, w końcu pokój 205 nazywany był lotniskiem. Pięć osób miało tu spanko, ale przyjąć, posiedzieć, książkę poczytać mógł każdy (Borek 2010).

Badająca studencki ruch kulturalny dr Mirosława Kołakowska-Kiełbasiewicz w opracowaniu rocznicowym *Gorzowski ośrodek akademicki 1971-1996* trafnie zauważyła, iż gorzowscy studenci tylko okazjonalnie lub sporadycznie uczestniczyli w kulturze wyższej (teatr, koncerty muzyki poważnej, spektakle operowe, muzea, galerie sztuki). Jak stwierdziła autorka, wynikało to z niewielkiej liczby instytucji kultury w Gorzowie oraz jednostronnych, sportowych zainteresowań studentów. Dostęp do opery i filharmonii był w Gorzowie niemożliwy, a filharmonia powstała dopiero w 2011 roku. Studenci aktywnie uczestniczyli jednak w kulturze masowej: słuchali radia, oglądali programy telewizyjne, filmy fabularne, programy sportowe, programy rozrywkowe i popularnonaukowe, wychodzili do kina, czytali wypożyczone w bibliotece różnorodne książki i czasopisma. Jak podkreśliła M. Kołakowska-Kiełbasiewicz prawie wszyscy studenci, a szczególnie mieszkańcy Domu Studenckiego, aktywnie uczestniczyli w kulturze ludycznej. Spotkania towarzyskie, zabawy organizowane przez społeczność akademicką, prywatki czy dyskoteki cieszyły się ogromnym zainteresowaniem młodych ludzi. Te właśnie wydarzenia najczęściej pojawiają się we wspomnieniach absolwentów gorzowskiej uczelni, które ożywają zwłaszcza podczas zjazdów poszczególnych roczników i odbywających się co pięć lat zjazdów filialnych (Kunicki, Woltmann 1996, s. 82-83).

Warto zauważyć, iż działalność kulturalną oraz społeczną koordynował przede wszystkim Samorząd Studencki. Rola samorządu wzrosła po 1989 roku – organizował on między innymi cykl imprez kulturalnych z okazji Międzynarodowego Tygodnia Studenta. Studenci aktywnie włączali się w wydarzenia organizowane w przestrzeni miasta takie jak Dni Gorzowa. Podejmowane były także próby integracji środowiska akademickiego całego miasta z działających w Gorzowie Wlkp. placówek Wyższej Szkoły Biznesu, Wyższej Informatycznej Szkoły Zawodowej, Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej oraz oczywiście Zamiejscowego Wydziału Kultury Fizycznej. W ramach tak zwanych Juwenaliów odbywały się przeglądy różnych form artystycznych oraz koncerty znanych zespołów muzycznych. Ze względu na charakter uczelni większość wydarzeń kulturalnych przeplatanych była rozgrywkami sportowymi. Niezwykle trudnym okresem w podejmowaniu jakiejkolwiek działalności kulturalnej były lata 2020-2021. W marcu 2020 roku epidemiolodzy stwierdzili w Polsce pierwszy przypadek zakażenia koronawirusem, w odpowiedzi na co w kolejnych dniach rząd ogłosił stan epidemii i stopniowo rozpoczął wprowadzanie różnorodnych obostrzeń i restrykcji. Z badań prowadzonych wśród studentów gorzowskiej uczelni wynika, iż dostrzegali oni negatywny wpływ pandemii na wiele aspektów ich życia, w tym poza

sprawnością fizyczną czy psychiczną, także sposób organizacji czasu wolnego (Pilecka i in. 2025).

Dokonując oceny studenckiego ruchu artystycznego, należy podkreślić jego spontaniczność, okazjonalność i krótkotrwałość podejmowanych inicjatyw kulturalnych. W większym stopniu studenci korzystali z oferty miasta niż z wypracowanych form akademickich. W podsumowaniu można wyodrębnić kilka etapów rozwoju kultury studenckiej w Filii AWF. Pierwszy obejmuje lata 1971-1981, gdy spontanicznie rodziły się pierwsze imprezy cykliczne, na czele z Lubuską Wiosną Studencką i Międzynarodowym Tygodniem Studenta oraz trwał boom kabaretowy, którego symbolem była formacja Aloś. Drugi etap przypada na dekadę lat 80. z fazą kryzysu w I połowie oraz renesansem rozwoju w II połowie, gdy na krótko powstał klub studencki z prawdziwego zdarzenia i nastąpił bujny rozkwit prasy i twórczości studenckiej. Trzeci – najdłuższy etap wiąże się ze zmianami ustrojowymi kraju, ograniczeniem dotychczasowego mecenatu uczelni i w efekcie stopniowym impasem w kulturze studenckiej. Przejawiał się malejącą liczbą imprez, zanikiem prasy studenckiej i twórczości kabaretowej. Miało to miejsce szczególnie w ostatniej dekadzie po 2012 roku. Z cyklicznych wydarzeń pozostał tylko Tydzień Studenta. Wynikało to również z profilu i ze strategii uczelni, która przede wszystkim promowała sport wyczynowy i aktywność fizyczną słuchaczy, kosztem innych zainteresowań. Nie bez znaczenia była również wielkość środowiska studenckiego, które tylko w latach 1990-2012 nieznacznie przekraczało liczbę tysiąca osób, a w pozostałym okresie wynosiło kilkaset osób.

Literatura | References

- BOREK Z. (2012), Akademik AWF w Gorzowie. Mówili, że tu fajne imprezy są, „Gazeta Lubuska”, nr 201.
- DREZKA J. (2012), Relacja pisemna z 2021 r. (w zbiorach autorów).
- GAZETA GORZOWSKA (1971), nr 257.
- JUREK T. (2007), 35 lat działalności gorzowskiego ośrodka akademickiego Akademii Wychowania Fizycznego im. E. Piaseckiego w Poznaniu (1971-2006), Monografie AWF, nr 371, Poznań.
- JUREK T., PILECKA D. (2021), Pół wieku gorzowskiego ośrodka Akademii Wychowania Fizycznego im. Eugeniusza Piaseckiego w Poznaniu (1971-2021), Monografie AWF, nr 371, Poznań.

- JUREK T., URBAN R. (2005), *Rozwój nauki w Gorzowie w latach 1945-2005*, [w:] *Gorzów Wielkopolski w 60-lecie 1945-2005. Materiały z konferencji naukowej*, Urząd Miasta Gorzowa, Archiwum Państwowe w Szczecinie, red. D. A. Rymar, J. Sikorski, Towarzystwo Przyjaciół Archiwum i Pamiątek Przeszłości w Gorzowie, Gorzów Wlkp., s. 253-260.
- KOZUBAL B. (2021), Relacja pisemna (w zbiorach autorów).
- KRONIKA. Akademia Wychowania Fizycznego 1973/1974 (1976), z. 18, Poznań.
- KRONIKA. Akademia Wychowania Fizycznego 1978/1979, (1980), z. 23, Poznań.
- KRONIKA. Akademia Wychowania Fizycznego 1981/1982, (1984), z. 26, Poznań.
- KRONIKA. Akademia Wychowania Fizycznego 1996/1997-1998/1999, (2003), z. 38, Poznań.
- KUNICKI B. J. (1980), *Środowisko twórcze miasta średniego*, PWN, Warszawa-Poznań.
- KUNICKI B. J. (1981), *Kultura gorzowska w latach 1975-1980*, Gorzowskie Towarzystwo Naukowe, Gorzów Wlkp.
- KUNICKI B. J. (2001), *Instytut Wychowania Fizycznego w Gorzowie (1971-2001)*, Fundacja Rozwoju IWF „Academia”, Gorzów Wlkp.
- KUNICKI B. J., WOLTMANN B. (1996), *Gorzowski ośrodek akademicki w latach 1971-1996*, Polskie Towarzystwo Naukowe Kultury Fizycznej, Gorzów Wlkp.
- ŁOBOCKI M. (2000), *Metody i techniki badań pedagogicznych*, Impuls, Kraków.
- PASZKIEWICZ W. (2021), Relacja pisemna (w zbiorach autorów).
- PILCH T., BAUMAN T. (2001), *Zasady badań pedagogicznych*, Wydawnictwo Akademickie „Żak”, Warszawa.
- PILECKA D., KULIK A., TRZECIAK J. (2025), *Opinie studentów na temat wpływu pandemii COVID-19 na ich psychofizyczne funkcjonowanie*, „Szkoła – Zawód – Praca”, nr 28, s. 169-181.
- RYMAR D. A. (2005), *Gorzów Wielkopolski w latach 1945-1998. Przemiany społeczno-polityczne*, Wydawnictwo Dokument – Oficyna Wydawnicza Archiwum Państwowego w Szczecinie, Szczecin-Gorzów Wlkp.
- SOLIŃSKA I. (1961), *Lubuska droga do uniwersytetu*, „Gazeta Zielonogórska”, nr 226.
- TOPOLSKI J. (1984), *Metodologia historii*, PWN, Warszawa.

ZARZĄDZENIE nr 27 Przewodniczącego GKKFiT z dnia 24 IV 1971 r. (2017),
Dziennik Urzędowy GKKFiT, nr 3, poz. 8.

ZIEMNIAK W. (2021), Relacja pisemna (w zbiorach autorów).

ŻYGULSKI K. (1969), Lubuska droga do uniwersytetu, „Rocznik Lubuski”, tom 6,
Zielona Góra, s. 133-177.